
ĐẶT VẤN ĐỀ

1. LÝ DO CHỌN ĐỀ TÀI

Trong công tác dạy và học, người thầy giáo có tâm huyết bao giờ cũng tập trung vào việc đổi mới cách dạy và học. Bởi mục tiêu của người thầy luôn chú trọng vào đối tượng người học, giúp người học hiểu và nhận thức ra vấn đề cần chuyển tải một cách hiệu quả. “Khổng Tử” đã có câu nói rất hay: Thầy dạy không biết mỏi, trò học không biết chán. Đạt được như vậy có nghĩa là người thầy đã đổi mới các phương pháp dạy học và trò đã đổi mới cách học tập và lĩnh hội kiến thức.

Chính vì vậy chương trình giáo dục phổ thông 2018 đang trở thành một nhân tố có ý nghĩa quyết định tốc độ và quy mô của sự phát triển nguồn lực lao động có tri thức cho xã hội. Thực tiễn đã chỉ ra rằng không có một quốc gia nào muốn phát triển lại đầu tư ít cho Giáo dục, đầu tư cho Giáo dục là tạo tiền đề vững chắc cho sự phát triển của đất nước. Nhận thức rõ điều đó, nhiều năm gần đây Đảng và Nhà nước ta đã chú trọng và quan tâm nhiều hơn đến ngành Giáo dục: như đầu tư ngân sách, bồi dưỡng, nâng cao trình độ cho giáo viên...tạo ra nguồn lực có tri thức, đạo đức tốt là những cánh chim đầu đàn trong ngành giáo dục xứng đáng với câu nói của Thủ tướng Phạm Văn Đồng.

“Nghề dạy học là nghề cao quý nhất trong những nghề cao quý”.

Bởi vậy để đáp ứng nhu cầu phát triển và đổi mới của nền Giáo dục nước nhà, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện về thẩm mỹ, phẩm chất và năng lực. Môn Mỹ thuật có một vai trò rất quan trọng. Mục tiêu của môn mỹ thuật trong trường Tiểu học là:

Lấy giáo dục thẩm mỹ cho học sinh làm nhiệm vụ chủ yếu, cung cấp cho học sinh những kiến thức cơ bản ban đầu về Mỹ thuật, bên cạnh đó còn hình thành và củng cố các kỹ năng đơn giản cần thiết để các em hoàn thành các bài tập của chương trình đề ra. Không những thế, nó còn giúp các em hiểu được cái đẹp và tạo ra cái đẹp theo khả năng cảm nhận riêng của mình, biết cách vận dụng cái đẹp vào trong sinh hoạt hàng ngày, trong cuộc sống cũng như cảm nhận được cái đẹp trong thiên nhiên.

Ngoài ra nó còn giúp các em học tốt các môn học khác, phát huy tính tích cực, chủ động sáng tạo tham gia các hoạt động tập thể như múa, hát, vẽ ...trong và ngoài nhà trường. Với cương vị là một giáo viên trực tiếp giảng dạy bộ môn Mỹ thuật ở trường Tiểu học, tôi nhận thấy để có một tiết dạy “Thường thức mỹ thuật” tốt quả thật là rất khó.

Nguyên nhân chính là do còn thiếu nhiều đồ dùng dạy học như : các loại tranh ảnh phiên bản cỡ lớn, các loại tượng và các phương tiện phục vụ cho việc dạy và học ..., về phía học sinh còn thiếu nhiều đồ dùng học tập điều kiện sống

của các em còn thấp, ít có điều kiện được tiếp xúc với các tác phẩm nghệ thuật của các họa sĩ lớn và các loại hình nghệ thuật nhất là tranh dân gian Việt Nam.

Vì vậy khả năng cảm thụ và nhận xét cái đẹp, tính nghệ thuật, giá trị nhân văn, tính truyền thống trong các tác phẩm như tranh, ảnh, tượng ... của học sinh còn nhiều hạn chế. Do vậy để phát huy tính tích cực, sáng tạo, suy nghĩ, tìm tòi ở học sinh rất khó khăn khiến cho hiệu quả của môn học này không cao. Song theo tôi nghĩ điều quan trọng phải là người thầy, nếu người thầy không giỏi chắc chắn không có nhiều trò giỏi.

Là một giáo viên, tôi luôn ao ước có nhiều học sinh ham thích và say mê môn học Mỹ thuật nhất là trong phân môn “ ***Thường thức mỹ***” Đây cũng chính là nguồn động lực thôi thúc tôi tìm tòi, nghiên cứu và tập chung viết sáng kiến này với đề tài “ ***Tìm hiểu giá trị nghệ thuật trong tranh dân gian Việt Nam để vận dụng dạy tốt vào môn mỹ thuật ở Trường Tiểu học.***”

Mục đích chính là tạo điều kiện cho các em mở mang kiến thức và được tiếp cận nhiều hơn, sâu hơn về giá trị nghệ thuật, tính truyền thống, giá trị nhân văn, bản sắc dân tộc được thể hiện trong tranh dân gian Việt Nam.

Qua môn học, các em được giáo dục có ý thức giữ gìn, bảo vệ và kế thừa các tác phẩm nghệ thuật của cha ông đã có từ lâu đời. Đây chính là di sản văn hóa quý báu của dân tộc, ngoài ra còn giúp các em biết yêu quý con người, yêu quý quê hương, đất nước và trở thành những con người phát triển toàn diện. Đức, Trí, Thể, Mỹ có ích cho xã hội. Đây cũng chính là lý do mà tôi thực hiện đề tài này.

2. NHIỆM VỤ NGHIÊN CỨU

- Tìm hiểu thực trạng dạy- học phân môn Thường thức mỹ thuật “Xem tranh dân gian Việt Nam” để từ đó đúc rút những phương pháp dạy học có chất lượng cao nhất.

3. PHẠM VI NGHIÊN CỨU

-Tìm hiểu thêm các dòng tranh dân gian Việt Nam qua các tiết ở các khối

4. ĐỐI TƯỢNG NGHIÊN CỨU

- Học sinh Trường Tiểu học Tiên P.

5. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

- Phương pháp quan sát.
  - Phương pháp vấn đáp, gợi mở.
-

-
-
- Phương pháp trực quan.
  - Phương pháp luyện tập.
  - Phương pháp trải nghiệm với tác phẩm

6. THỜI GIAN NGHIÊN CỨU

- Thời gian nghiên cứu từ tháng 9/2022 đến tháng 4 /2024
  - Tháng 9/ 2022: Lựa chọn tên đăng ký sáng kiến kinh nghiệm
  - Tháng 10/ 2023: Xây dựng đề cương kế hoạch, sưu tầm tài liệu số liệu để xây dựng cơ sở lý luận, cơ sở thực tiễn cho sáng kiến kinh nghiệm, điều tra nghiên cứu thực tế tiến hành thực nghiệm.
  - Tháng 1 đến tháng 3 năm 2024: Tiếp tục các biện pháp giáo dục đối tượng, viết nháp sửa thảo văn bản, viết soạn công trình, hoàn thành bản thảo, viết sáng kiến kinh nghiệm.
-
-

GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ

I. KHẢO SÁT TÌNH HÌNH THỰC TẾ

Trong những năm tôi dạy bộ môn Mỹ thuật, tôi nhận thấy đối với học sinh ngay từ đầu năm học để các em có thói quen làm việc theo tinh thần “ ***Phát huy tính tích cực và sáng tạo***” thì người giáo viên phải nắm rõ được nhiệm vụ của mình như ở chủ đề “Tìm hiểu tranh dân gian Việt Nam” trong môn Mỹ thuật giáo viên phải biết hướng dẫn, quan sát, gợi mở cho học sinh biết cách đánh giá, nhận xét và nêu được cảm nhận của mình về một bức tranh hay một tác phẩm nghệ thuật, chứ không phải dạy theo cách thầy giảng trò ngồi nghe. Nhiều khi tôi thấy giữa học sinh và giáo viên chưa có sự thống nhất cho nên đã ảnh hưởng rất lớn đến việc dạy và học cụ thể như:

Đối với giáo viên thiên về cung cấp bài giảng cho học sinh. Học sinh thì tiếp thu kiến thức một cách thụ động, giáo viên chưa biết cách khai thác tính tích cực, kiến thức và tư duy sáng tạo từ học sinh, ngoài ra giáo viên thường giảng nhanh hoặc chưa chú ý đến việc khai thác và phát triển năng khiếu của các em. Trong bài giảng nhiều khi giáo viên còn chưa quan sát đối tượng học sinh, khi học sinh trả lời sai hoặc mắc khuyết điểm giáo viên sửa chữa chưa kịp thời, ngoài ra giáo viên còn chưa tận dụng hết thời gian để giảng bài.

Về phía học sinh thường hay lúng túng, khó hiểu khi học các chủ đề tìm hiểu tranh theo chủ đề cũng như xem tranh dân gian Việt Nam, các em chưa biết cách nhận xét, đánh giá vẻ đẹp của một bức tranh như thế nào bởi vì khi nhận xét hay đánh giá một bức tranh nó không giống như giảng một bài toán hay một bài văn. Bởi cái đẹp trong nghệ thuật nó không có một đáp số chính xác nào cả mà đáp số của nó lại theo cảm nhận riêng của mỗi người. Chính vì vậy hầu hết các em nhận xét tranh rất sơ sài, đơn giản và chưa đúng trọng tâm.

Xuất phát từ những thực trạng trên yêu cầu đặt ra cho tôi là làm thế nào để tìm ra được phương pháp tốt nhất nhằm khắc sâu kỹ năng quan sát, nhận xét và đánh giá một bức tranh dân gian Việt Nam. Chính vì vậy, ngay từ đầu năm học tôi đã tiến hành kiểm tra kiến thức cơ bản mà các em đã được học, từ kết quả đó tôi mới nắm bắt những điểm yếu và sai sót mà các em thường mắc phải, từ đó tôi tìm ra phương pháp có hiệu quả nhất để áp dụng vào bài dạy.

Tôi lấy cụ thể kết quả của bài khảo sát các lần thi tìm hiểu tranh dân gian Việt Nam ở các lớp. trong đó có lớp 3B là lớp mà nhiều học sinh khá trở lên nhưng kết quả khảo sát cho thấy phần lớn các em trả lời chưa tốt, cách cảm nhận vẻ đẹp của một bức tranh còn rất đơn giản, sơ sài chưa bộc lộ được cảm xúc, các em chưa khai thác được nội dung chính và giá trị nghệ thuật được thể hiện trong

---

một bức tranh thậm chí nhiều em còn lúng túng chưa biết cách trả lời hay còn trả lời sai.

Kết quả cụ thể của bài khảo sát như sau:

Thời gian khảo sát	Số học sinh	Kết quả khảo sát					
		Hoàn thành tốt		Hoàn thành		Chưa hoàn thành	
Trước khi thực hiện	Khối 3 =118 em	SL	%	SL	%	SL	%
		42	35,6	50	42,3	26	22,1

Qua kết quả đánh giá bài kiểm tra tôi nhận thấy mình cần phải tìm một số phương pháp mới để truyền tải kiến thức cho các em học sinh làm sao cho các em tiếp thu được bài học một cách tốt nhất và đạt được hiệu quả cao cho nên tôi đã tập chung viết đề tài này nhằm trang bị kiến thức, nâng cao chuyên môn nghiệp vụ cho bản thân mình và từ đó tôi sẽ nâng cao chất lượng dạy học cho các em học sinh giúp các em học sinh chủ động phát huy năng lực học tập của bản thân một cách hiệu quả nhất.

II. CÁC BIỆN PHÁP THỰC HIỆN

1. Kiến thức cần nhớ

Đối với giáo viên bất cứ một tiết dạy nào cũng đều phải chuẩn bị bài dạy đó là lẽ đương nhiên. Song điều mà tôi muốn nói ở đây là người giáo viên phải chuẩn bị như thế nào để truyền tải kiến thức cho các em học sinh một cách hiệu quả nhất trong tiết học đó đặc biệt là trong các chủ đề xem tranh hay tìm hiểu tranh. Chính vì vậy mà giáo viên muốn đạt hiệu quả cao trong giờ dạy này là rất khó bởi vì trong tiết học này các em phải tìm hiểu cái đẹp được thể hiện trong các bức tranh mà cái đẹp đó không phải chỉ được thể hiện ở hình ảnh, nội dung, màu sắc, chất liệu...mà nó còn thể hiện ở giá trị nghệ thuật được thể hiện trong các tác phẩm đó nhất là trong tranh dân gian Việt Nam.

Do vậy trong các chủ đề xem tranh hay thưởng thức tranh đòi hỏi các em phải có sự quan sát, so sánh, cảm nhận, suy luận và liên hệ thực tế ... mới có thể cảm nhận được vẻ đẹp và giá trị của bức tranh đó vì vậy.

Là một giáo viên chuyên dạy về bộ môn Mỹ thuật trước khi lên lớp cần phải nghiên cứu và tìm hiểu kỹ nội dung của bài dạy xem kỹ tranh và sưu tầm một số hình ảnh, băng hình có liên quan đến bài học và tìm hiểu đối tượng học sinh cụ thể ở từng lớp từ đó đề ra các mục tiêu cần đạt được và chuẩn bị hệ thống câu hỏi sao cho vừa với sức học sinh, ngắn gọn, dễ hiểu, dễ trả lời, có trọng tâm và bám sát nội dung của bài học. Tránh đưa ra những câu hỏi quá khó, quá dài và vụn vặt cho các em học sinh.

Để tiết dạy đạt được yêu cầu về nội dung giáo viên cần phải xây dựng hệ thống câu hỏi, tập trung khai thác các vấn đề trọng tâm của bài học nhất là trong chủ đề Tìm hiểu tranh dân gian Việt Nam cụ thể như :

- Tên tác phẩm (tên của bức tranh) ?
- Nội dung chủ đề?
- Hình ảnh chính, phụ trong tranh?
- Bố cục (Cách sắp xếp hình ảnh chính, phụ) ?
- Màu sắc (Các màu được thể hiện trong tranh, cách phối màu, màu chủ đạo)?
- Chất liệu (tranh được thể hiện bằng chất liệu gì) ..?
- Nêu cảm nhận riêng của mình về tác phẩm (đẹp hay không đẹp, vì sao) ?

Ngoài ra giáo viên cần phải tìm hiểu và tham khảo tài liệu để biết thêm về:

- Lí lịch của tác giả.
- Nguồn gốc, xuất xứ của tác phẩm.
- Ý nghĩa, giá trị nghệ thuật của tác phẩm ...

Mục đích của việc tìm hiểu và tham khảo tài liệu nhằm giới thiệu và khắc sâu kiến thức cho các em học sinh.

Đối với các em khi được tiếp xúc với các tác phẩm hay sản phẩm nghệ thuật trong giờ xem tranh tôi thấy các em rất thoải mái, thích ngắm , thích suy nghĩ theo tranh. Nội dung của các bức tranh cũng gợi cho các em niềm vui hay nỗi buồn và cũng phần nào tác động vào suy nghĩ và hành động đúng của các em học sinh.

Chính vì vậy tôi thấy câu nói của Các Mác là rất đúng “ *Nếu anh muốn thưởng thức được nghệ thuật thì anh phải là người được giáo dục về nghệ thuật*”.

Thật đúng vậy nếu muốn thưởng thức được hết vẻ đẹp của một tác phẩm nghệ thuật trước hết chúng ta cần phải trang bị cho mình một số kiến thức nhất định, tri thức về mỹ thuật, cơ sở nhận thức, tìm hiểu và đánh giá đúng được vẻ đẹp của tác phẩm nghệ thuật. Ở đối tượng học sinh tiểu học các em còn nhỏ chưa được trang bị nhiều kiến thức về nghệ thuật do vậy chúng ta phải đổi mới các phương pháp thật hợp lí đối với lứa tuổi của các em.

2. Các phương pháp hữu hiệu được vận dụng vào công tác giảng dạy về chủ đề tìm hiểu dòng tranh dân gian Việt Nam.

Đây là yếu tố quan trọng quyết định chất lượng bài dạy. Trong chủ đề: Xem tranh dân gian Việt Nam. Tôi thường sử dụng các phương pháp sau::

2.1. Phương pháp trực quan:

Ở phương pháp này tôi thường hướng dẫn các em quan sát các bức tranh hay tác phẩm nghệ thuật cụ thể trực tiếp hoặc trên màn hình giúp các em tiếp thu bài một cách dễ dàng.

2.2. Phương pháp đàm thoại:

Khi tìm hiểu một bức tranh tôi thường đưa ra những câu hỏi để trao đổi kiến thức giữa thầy và trò.

2.3. Phương pháp gợi mở: (dẫn dắt, gợi mở, khơi gợi, mở mang)

Đây là phương pháp giúp học sinh có thể trả lời câu hỏi tốt hơn mỗi khi lúng túng trước câu hỏi mà giáo viên đưa ra.

Đây cũng chính là “ **Chìa khoá** ”, là “ **Xương sống**”, là “ **Cốt lõi** ” để học tốt chủ đề “ **Tìm hiểu tranh dân gian Việt Nam** ” ở trường tiểu học tôi đã áp dụng giáo án điện tử vào bài giảng bởi tôi thấy với môn học này nếu áp dụng giáo án điện tử tôi thấy mang lại hiệu quả của tiết học rất tốt bởi qua máy chiếu các em được quan sát rõ hơn tranh, ảnh và đặc biệt là các đoạn video có liên quan tới bài học được lồng ghép vào bài giảng tạo cho giờ học thêm sôi nổi.

***Tìm hiểu tranh dân gian Việt Nam**

1. lịch sử và nguồn gốc:

1.1 Thời kỳ cổ đại Tranh dân gian Việt Nam có nguồn gốc từ rất sớm trong lịch sử dân tộc, thể hiện qua các di chỉ khảo cổ với những hình vẽ trên đồ gốm, đồ vật sinh hoạt hàng ngày. Tuy nhiên, những tác phẩm cụ thể từ thời kỳ này ít được bảo tồn.

1.2 Thời kỳ Trần - Lê (thế kỷ 13-18): Trong thời kỳ này, tranh dân gian thường được tạo ra để trang trí trong các đình, chùa và các dinh thự quan lại. Các tác phẩm thường phản ánh cuộc sống hàng ngày, cũng như các văn hóa, tập tục, và truyền thống của thời đại.

1.3 Thời kỳ Nguyễn (19 đến đầu thế kỷ 20): Tranh dân gian phát triển mạnh mẽ trong thời kỳ này, với sự xuất hiện của các trường phái nghệ thuật phổ biến như Đông Hồ, Hàng Trống, và Kim Hoàng. Các bức tranh thường được in trên giấy dó, sử dụng màu sắc từ tự nhiên và có nét vẽ đặc trưng.

1.4 Thời kỳ hiện đại (sau thế kỷ 20): Tranh dân gian tiếp tục phát triển trong thế kỷ 20 và 21, với sự ảnh hưởng từ nhiều trào lưu nghệ thuật và văn hóa mới. Các nghệ nhân hiện đại thường kết hợp giữa truyền thống và hiện đại để tạo ra những tác phẩm mới độc đáo.

Tranh dân gian Việt Nam không chỉ là một loại hình nghệ thuật mà còn là một phần không thể thiếu của văn hóa dân gian và tinh thần dân tộc. Sự phát

---

triển của nghệ thuật này qua các thời kỳ lịch sử phản ánh sự thay đổi và phát triển của xã hội và văn hóa Việt Nam.

Trong số các dòng tranh dân gian Việt Nam, tranh dân gian Đông Hồ, xã Song Hồ, huyện Thuận Thành, tỉnh Bắc Ninh là một dòng tranh cổ, ra đời khoảng thế kỷ 16-17, phát triển mạnh đến nửa đầu thế kỷ 20. Tranh chế tác bằng phương pháp in khắc thủ công, giấy vẽ làm từ vỏ con điệp trộn với hồ, tạo nên loại giấy trắng sáng, lấp lánh khi để ngoài ánh sáng. Màu vẽ làm từ vật liệu tự nhiên với 4 màu cơ bản là xanh (lấy từ lá chàm hoặc gỉ đồng), đen (than lá tre) vàng (lấy từ hoa hòe) và màu đỏ (từ gỗ vang, sỏi son).

Tranh Đông Hồ có 7 loại chính, gồm tranh thờ, tranh chúc tụng, tranh lịch sử, tranh truyện, tranh phương ngôn, tranh cảnh vật và tranh phản ánh sinh hoạt. Bức tranh “Đàn lợn” một điểm nhấn ở thể loại chúc tụng, mô tả những chú lợn to béo ủn ỉn cùng vòng xoáy âm dương - thể hiện mong ước về ngày xuân tràn đầy sức sống, vui tươi, cuộc sống sinh sôi nảy nở. Giá trị tiêu biểu bức tranh khái quát với tổng thể hình chữ nhật quy tụ vòng xoáy, thể hiện triết lý âm dương của học thuyết Ngũ hành. Hình vuông và hình tròn hoà nhau như đất trời hòa quyện, tình thương mẫu tử quyện hòa thành một thể thống nhất, bền chặt.

2. Phong cách và đặc điểm

Phong cách vẽ trong tranh dân gian thường mang tính nguyên thủy và gần gũi với cuộc sống hàng ngày của người dân. Những nét vẽ đơn giản, tự nhiên thường được ưa chuộng, phản ánh sự giản dị và mộc mạc trong nghệ thuật dân gian. Những đặc điểm này không chỉ làm nổi bật sự đa dạng và phong phú của tranh dân gian Việt Nam mà còn phản ánh sự độc đáo và đẹp mắt của nghệ thuật dân gian trong văn hóa Việt Nam

Màu sắc trên tranh theo kỹ thuật tương phản màu với các cặp màu xanh lục (mộc) đặt cạnh màu đỏ (hỏa), vàng (thổ) đặt cạnh xanh lục (mộc)... những yếu tố đối lập màu sắc, tạo sự tươi sáng, rực rỡ cho bức tranh “Đàn lợn”. Bức tranh “Chơi trâu” lại phản ánh rõ nét nếp sống, sinh hoạt cộng đồng, tác giả thể hiện sự ước lệ không gian, cường điệu hình tượng thông qua hình ảnh chú trâu chơi đùa mãnh, với bố cục đối xứng, màu đen làm chủ đạo, phối hợp màu lục tạo đồng cảm người xem. Bàn về tính triết lý trong bức tranh “Chơi trâu”, các nhà nghiên cứu Mỹ thuật cho rằng, nghệ nhân dân gian đã nhấn mạnh vòng xoáy trên thân của hai con trâu: Chín vòng xoắn chính là độ số của hình kinh trên Hà Đồ (Độ số 4 và 9). Như vậy, ngoài thể hiện vẻ đẹp hình thức, người nghệ nhân dân gian còn chú ý đến tính triết lý trong Hà Đồ.

3. Chủ đề và ý nghĩa: Các chủ đề trong tranh dân gian thường mang tính cộng đồng và phản ánh cuộc sống, truyền thống, tín ngưỡng, và huyền thoại dân gian. Việc hiểu ý nghĩa và thông điệp trong các tác phẩm này giúp ta hiểu sâu hơn về tư duy và tâm hồn của người Việt.

---

4. Vai trò trong văn hóa dân gian: Tranh dân gian không chỉ là sản phẩm nghệ thuật mà còn là một phần quan trọng của văn hóa dân gian Việt Nam. Chúng thường được sử dụng trong các lễ hội, nghi lễ, và các hoạt động văn hóa khác.

5. Bảo tồn và phát triển: Việc bảo tồn và phát triển tranh dân gian là một nhiệm vụ quan trọng để giữ gìn và phát huy giá trị văn hóa dân gian. Nhiều tổ chức và cá nhân đã và đang thực hiện các hoạt động nhằm bảo tồn và phát triển loại hình nghệ thuật.

Bức tranh dân gian Đông Hồ “Thầy đồ cóc”.

Một tác phẩm dân gian tiêu biểu khác là “Thầy đồ cóc”, trong tranh có đủ các loại cóc nhái to nhỏ lớn bé khác nhau, chú cóc lớn - hình tượng ông thầy đồ ngồi chễm chệ trên bàn và kiểm tra bài học trò của mình, còn các chú cóc, nhái xung quanh thay nhau làm những công việc nhà. Những công việc đó phảng phất lên tình cảm, cái nhìn châm biếm “con cóc là cậu ông trời”, có tính phê phán của ông cha ta về lối giáo dục đã tồn tại hàng ngàn năm, một đặc trưng giáo dục thời phong kiến ở Việt Nam.

Hay trong bức tranh “Lễ trí” hình tượng chú bé ôm rùa một linh vật, ý nghĩa biểu trưng về tính văn hiến của dân tộc. Một số bức tiêu biểu khác như tranh thờ ngũ hổ, đàn lợn, đàn cá, trê và cóc, tam dương khai thái, đại cát, lễ trí nhân nghĩa, vinh hoa, phú quý, tứ quý, chăn trâu, nhất tượng phước lộc điền,... mỗi bức phản ánh những giá trị về tư tưởng và tính nhân văn của người Việt.

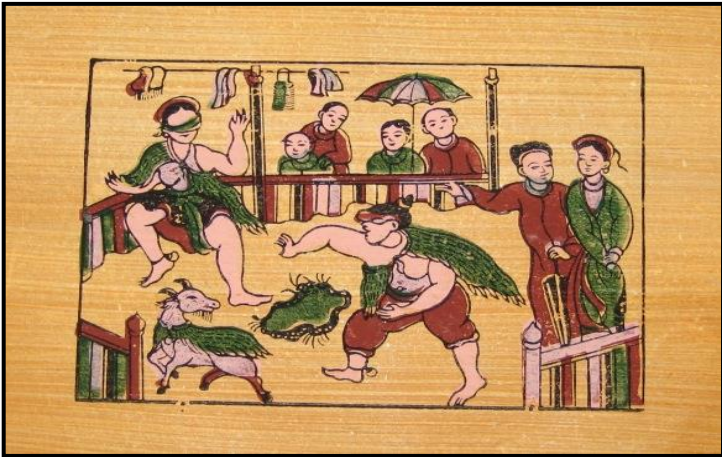
Theo các nhà nghiên cứu văn hoá dân gian, thời kỳ năm 1750 - 1960, nhiều đồng bào dân tộc Dao, Cao Lan, Sán Chay, Tày, Nùng, Sán Dìu ở các tỉnh Hòa Bình, Vĩnh Phúc, Yên Bái, Lào Cai,... về Hà Nội đặt những người thợ Hàng

Mục đích lớn nhất của bài học là muốn truyền lại cho thế hệ trẻ sau này biết giữ gìn, bảo vệ và kế thừa truyền thống tinh hoa của cha ông. Chính vì vậy để chuẩn bị một tiết Tìm hiểu tranh dân gian Việt Nam cho các em học sinh lớp 3 tôi đã tìm hiểu và chuẩn bị rất kĩ về nội dung cũng như tìm hiểu về giá trị nghệ thuật của dòng tranh dân gian này tạo cho các em có hứng thu tìm hiểu và tiếp cận gần hơn với thể loại tranh mang đậm chất dân gian. Sau mỗi giờ học các em có thể khắc sâu được kiến thức.

HS: Chuẩn bị vở tập vẽ, tranh dân gian Đông Hồ nếu có.

[illegible]

Hoạt động của thầy	Hoạt động của trò
+ Tranh cá chép trông trắng và tranh cá chép có điểm gì giống và khác nhau ? => GV tóm tắt :Điểm giống nhau của hai bức tranh “ Cá chép trông trắng”và “ Cá chép ”: cùng vẽ về cá chép , dáng của hai con cá khá giống nhau, thân uốn lượn một cách uyển chuyển, sống động như đang bơi Điểm khác nhau của hai bức tranh : * Đường nét trong tranh “Cá chép trông trắng”-(tranh HàngTrống , thanh mảnh , trau chuốt . Tranh Hàng Trống được tô màu bằng bút lông và sử dụng phẩm nhuộm nên màu tươi và rực rỡ. Tranh in trên giấy dó được bồi nhiều lớp * Đường nét trong tranh “ Cá chép”- (tranh Đông Hồ)đậm , chắc khỏe , dứt khoát. Do màu sắc sử dụng trong tranh là màu tự nhiên nên tranh dân gian Đông Hồ thường trầm ấm, in đơn giản theo mảng in, không vẽ vờn màu như tranh Hàng Trống . Tranh dân gian Đông Hồ được in lên giấy dó quét điệp (giấy được quét bột từ vỏ con điệp tán nhỏ) * GV Giới thiệu cho học sinh một số tranh dân gian đã chuẩn bị, gợi ý cho học sinh trả lời.	+ HS đại diện nhóm trả lời Hs lắng nghe. Hs lắng nghe.
Bịt mắt bắt dê	-Học sinh cảm nhận.

Hoạt động của thầy	Hoạt động của trò
Gà đại cát - Tên của tranh là gì? - Hình ảnh trong từng bức tranh là gì? - Nêu tên những màu được thể hiện trong tranh? * Giáo viên bấm máy đưa ra phần tóm tắt; - Yêu cầu 1 học sinh đọc to, rõ ràng. Tranh dân gian Đông Hồ đã có từ rất lâu đời, do các nghệ nhân làng Đông Hồ huyện Thuận Thành tỉnh Bắc Ninh sáng tác. Các nghệ nhân khắc hình vẽ, khắc bản nét, bản màu trên mặt gỗ từng chi tiết chính, phụ mỗi màu được khắc trên một bản khắc riêng rồi mới được in bằng phương pháp thủ công (in bằng tay). - Tranh dân gian Đông Hồ đẹp ở đường nét, màu sắc, hình mảng, chất liệu, tính nghệ thuật, truyền thống... và thường được treo vào các dịp Tết nên được gọi là tranh Tết. * Giáo viên tiểu kết chuyển tiếp. <u>1. Xem tranh : Phú Quý</u> * Giáo viên bấm máy. - Yêu cầu học sinh quan sát – nhận xét tranh.	- HS quan sát - HS tham khảo, nắm các bước vẽ Hs lắng nghe. - Tuyên dương nhóm tích cực hoạt động và có sản phẩm đẹp

Hoạt động của thầy	Hoạt động của trò
- Giáo viên bấm máy đặt câu hỏi : - Nêu tên bức tranh ? - Hình ảnh chính trong tranh là gì ? - Hình ảnh em bé và con vịt trong tranh được thể hiện như thế nào ? - Hình ảnh phụ trong tranh là gì ? - Trong tranh được sử dụng những màu gì ? - Tranh Phú Quý thuộc dòng tranh gì ? - Em có thích bức tranh này không ? - Tại sao em thích bức tranh này ? * Giáo viên tóm tắt và bổ sung câu trả lời. +Giáo viên bấm máy yêu cầu 1 học sinh đọc nội dung tranh Phú Quý. Tranh Phú Quý là tranh dân gian Đông Hồ, nội dung của tranh nói nên ước mơ, khao khát của những người nông dân về cuộc sống của mình, mong cho con cái khoẻ mạnh, gia đình no đủ, giàu sang, phú quý. * Giáo viên tiểu kết rồi chuyển tiếp. Cho Hs quan sát vì đeo cách làm tranh dân gian Đông Hồ để HS thấy được nét đặc sắc của dòng tranh này thông qua các nguyên vật liệu và cách làm tranh. + <u>Giáo viên bấm máy</u> vừa cho học sinh quan sát vừa giới thiệu.	- Học sinh trả lời. - Tranh Phú Quý. - 1-> 2 học sinh trả lời. - 2-> 3 học sinh trả lời. - 1 Học sinh tả lời. - 2-3 Học sinh kể tên màu - 1-> 2 học sinh trả lời - 1-> 3 học sinh trả lời - Học sinh trả lời theo cảm nhận riêng của mình. - Học sinh lắng nghe. - 1 học sinh đọc. - Cả lớp lắng nghe. - Học sinh quan sát

Quét nền điệp

Hoạt động của thầy	Hoạt động của trò
Quét màu nền Giấy dó đã hoàn thành Bản khắc của từng màu In tranh	. - Học sinh quan sát màn hình. - Học sinh quan sát màn hình. - Học sinh quan sát màn hình

Hoạt động của thầy	Hoạt động của trò
Tranh đã hoàn thành - GV yêu cầu học sinh nêu lại các bước làm tranh dân gian Đông Hồ. _ GV trình chiếu cho HS quan sát video cách làm tranh dân gian Hàng Trống. GV giới thiệu cho HS cách làm tranh Hàng Trống Giới thiệu cho các em về chất liệu để làm tranh như màu vẽ đều được làm từ màu công nghiệp. - Cách làm tranh thì chỉ in bản nét sau đó dùng màu để tô từng mảng màu. - Các bức tranh vẽ rất chau chuốt, màu sắc thì rực rỡ.	- Học sinh quan sát màn hình. - HS trả lời - Học sinh lắng nghe. - HS quan sát - HS lắng nghe. - HS lắng nghe. - HS quan sát

Hoạt động của thầy	Hoạt động của trò
- GV chuyển tiếp. HOẠT ĐỘNG 2: KIẾN TẠO KIẾN THỨC - KĨ NĂNG. * Yêu cầu cần đạt: + Trải nghiệm, liên kết tác phẩm bằng hình thức in một bản mộc (nếu có), vẽ màu vào hình tranh dân gian hoặc vẽ lại được một tranh dân gian + HS tập trung, nắm bắt được kiến thức cần đạt trong hoạt động này. * Tiến trình của hoạt động: - Yêu cầu HS quan sát một số bài vẽ mô phỏng tranh dân gian trong hình 12.6 sách mt lớp 4 để có thêm ý tưởng vẽ lại bức tranh mà em thích - Nêu cách vẽ, in chà xát lại tranh dân gian để HS tham khảo + Quan sát tranh mẫu , vẽ phác hình ảnh chính + Vẽ thêm các chi tiết của tranh + Chỉnh sửa hình cho phù hợp + Vẽ màu theo ý thích (sử dụng 4-5 màu) * Phân tích – đánh giá tiết học. - Giáo viên nhận xét chung tiết học, khen ngợi những em tích cực tham gia góp ý xây dựng bài	GV yêu cầu HS đọc Yêu cầu cần đạt ở hoạt động 2. HS quan sát. HS lắng nghe HS quan sát - Tuyên dương nhóm tích cực hoạt động và có sản phẩm đẹp

Hoạt động của thầy	Hoạt động của trò
tốt * Củng cố bài học: - Qua bài hôm nay các em đã được biết và tìm hiểu về tranh dân gian Đông Hồ và biết sơ qua về cách làm tranh của cha ông ta. Vì vậy qua bài học hôm nay các em phải biết giữ gìn và bảo vệ giá trị truyền thống của tranh dân gian Đông Hồ. * Dặn dò: Về nhà sưu tầm tranh dân gian Đông Hồ và chuẩn bị đồ dùng cho bài sau.	- Học sinh ghi nhớ.

Trên đây là những lợi ích và kinh nghiệm dạy học mà tôi đã đúc kết được của việc tìm hiểu giá trị nghệ thuật của dòng tranh dân gian Việt Nam vào bài giảng cho các em học sinh, qua thực tế giảng dạy học sinh trong suốt năm học này. Tuy nhiên trong khuôn khổ đề tài có giới hạn cũng như thời gian không cho phép nên nhiều điều cũng chưa thể nói hết được. Để áp dụng tốt đề tài này theo tôi điều quan trọng nhất là người dạy phải nắm chắc đặc trưng của phân môn. Ở trường tiểu học chỉ yêu cầu ở mức độ nhận biết về màu sắc, chất liệu, nội dung và cảm nhận... Song người giáo viên trước khi dạy cần phải biết áp dụng những phương pháp mới nhất và hiệu quả nhất để áp dụng vào bài học giúp các em nắm chắc bài học một cách cô đọng và hiệu quả sau mỗi tiết học. Có như vậy giáo viên mới giúp học sinh có kiến thức cơ bản để đánh giá hay nhận xét một bức tranh hay một tác phẩm nghệ thuật nhất là trong các chủ đề tìm hiểu tranh từ đó các em có thể chủ động lĩnh hội kiến thức một cách dễ dàng hơn, sâu hơn.

3. Kết quả của đề tài

Qua quá trình thực hiện đề tài, tôi thấy kết quả sau khi học chủ đề 12: Tìm hiểu tranh dân gian Việt Nam tăng hiệu quả rõ rệt qua việc các em được học với hình ảnh trực tiếp hoặc xem video cách làm tranh ngoài ra các em còn được giới thiệu thêm cách làm tranh của từng dòng tranh dân gian Việt Nam thông qua hình ảnh từ đó đã kích lệ các em học sinh tích cực phát huy khả năng tư duy, sáng tạo, các em hoạt động tích cực tạo cho không khí giờ học thoải mái, nhẹ nhàng hơn thế nữa tôi nhận thấy qua tiết học các em thêm yêu thích môn học này hơn, tạo cho hiệu quả của phân môn này đạt được kết quả tốt. Qua tiết học ngoài việc các em được nhận biết về đặc điểm về màu sắc, nội dung, chất liệu, bố cục... và đặc biệt là cách làm tranh và giá trị nghệ thuật của tranh Việt

Nam. Qua đó giúp các em mở mang thêm tầm nhìn về kiến thức Mỹ thuật ... Cụ thể trong đợt kiểm tra cuối năm các em đạt được kết quả rất tốt.

Trên đây là kết quả bài khảo sát của học sinh khối 4 trong năm học 2022 – 2023

Thời gian khảo sát	Số học sinh	Kết quả khảo sát					
		Hoàn thành tốt		Hoàn thành		Chưa hoàn thành	
Trước khi thực hiện	Khối 3 (118 hs)	SL	%	SL	%	SL	%
		70	59,3	40	33,9	8	6,8

Như vậy để so sánh với bảng xếp loại đầu năm học tôi thấy kết quả học tập của học sinh tăng lên một cách đáng kể. Điều làm tôi hài lòng nhất đó là đã truyền tải được kiến thức của mình đến với các em học sinh qua các tiết học đạt được kết quả tốt nhất là trong chủ đề Tìm hiểu tranh dân gian Việt Nam trong năm học 2023– 2024. Ngoài ra chúng ta cũng có thể áp dụng phương pháp này và các chủ đề xem tranh khác trong môn Mỹ thuật ở bậc Tiểu học.

KẾT LUẬN

1. Bài học kinh nghiệm.

Để có được một tiết dạy đạt kết quả tốt là rất khó, và có được một tiết “Tìm hiểu tranh dân gian Việt Nam đạt kết quả tốt lại càng khó hơn. chính vì vậy theo tôi để tiết dạy thực sự có hiệu quả thì người giáo viên cần phải:

+ Nghiên cứu thật kỹ nội dung bài dạy, tham khảo các tài liệu có liên quan, xem xét tâm lý đối tượng học sinh và tình hình điều kiện thực tế, chuẩn bị hệ thống câu hỏi bám sát với nội dung.

+ Chuẩn bị đồ dùng dạy học thật tốt bằng mọi cách, vận động học sinh mua đầy đủ sách, vở và đồ dùng học tập.

+ Phải lựa chọn và vận dụng linh hoạt các phương pháp dạy học đặc biệt chú ý phát huy các phương pháp dạy học có hiệu quả như: Phương pháp trực quan, phương pháp gợi mở, vấn đáp, thảo luận nhóm, trò chơi...và phối hợp các phương pháp đó một cách khoa học trong quá trình giảng dạy.

+ Phải năng động, sáng tạo, linh hoạt, nhiệt tình, tâm huyết với nghề với học sinh bộ với bộ môn mình dạy, có ý thức, trách nhiệm.

+ Đây là những yếu tố quyết định chất lượng của mỗi giờ học nên không thể không thể bỏ qua hay xem nhẹ được. Giáo viên chuẩn bị chu đáo, kỹ lưỡng trước khi lên lớp thì chất lượng của bài dạy sẽ đạt được kết quả cao.

- Về phía học sinh: các em cần tích lũy vốn kiến thức, vốn hiểu biết, phải chuẩn bị đồ dùng học tập đầy đủ, biết phát huy tích tích cực, sáng tạo, chủ động, hăng hái, kiên trì, tỉ mỉ ...trong giờ học.

Từ đó các em mới mở mang được tư duy, sáng tạo, biết nhận xét, cảm nhận cái đẹp hơn nữa biết vận dụng cái đẹp vào trong học tập và trong sinh hoạt hàng ngày.

Vì vậy trong mỗi môn học, tiết học cần có nhiều sáng kiến mục đích để nâng cao chất lượng bài dạy được tốt hơn. Tôi hi vọng mỗi một người thầy giáo, cô giáo đều cần phải tìm cho mình những phương pháp hữu hiệu nhất để truyền tải kiến thức đến với các em học sinh làm cho chất lượng dạy và học ngày được nâng cao.

Đây cũng là mục tiêu của ngành giáo dục nước nhà muốn đào tạo thế hệ trẻ chủ nhân tương lai của đất nước sau này các em sẽ trở thành con người có đủ cả “Đức” lẫn “Tài” giúp cho đất nước ngày càng lớn mạnh và phát triển.

2. Kiến nghị

Qua việc giảng dạy bộ môn Mỹ thuật ở trường tiểu học thực tế, tôi thấy đồ dùng phục vụ cho môn học còn rất hạn chế. Chính vì vậy, tôi cũng không mong muốn gì hơn ngoài việc đề nghị Phòng giáo dục tạo điều kiện hỗ trợ và trang bị thêm cơ sở vật chất để phục vụ tốt hơn cho việc dạy và học bộ môn “ Mỹ thuật” trong nhà trường.

Đây là một vài kinh nghiệm mà tôi đã đúc kết được trong năm học vừa qua ở Chủ đề Tìm hiểu tranh dân gian Việt Nam ở trường tiểu học. Song vì tuổi đời và tuổi nghề còn non trẻ nên kinh nghiệm của tôi còn nhiều hạn chế. Vì vậy khó có thể tránh khỏi những thiếu sót.

Qua đây, Tôi rất mong ban lãnh đạo các cấp cung như các đồng nghiệp đóng góp thêm ý kiến giúp tôi được hoàn thiện hơn trong lĩnh vực chuyên môn của mình.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

Tiên Phong, ngày 10 tháng 4 năm 2024

HIỆU TRƯỞNG

Người thực hiện

Trần Thị Thu

Phan Thị Thanh
